

Východiska pro stanovení pozice Svazu měst a obcí ČR ke kohezní politice EU po roce 2020

Pracovní skupina pro kohezní politiku

5. prosince 2017

Praha

Program

- Metodika zpracování
- Shrnutí problémů měst a obcí ČR
- Relevance globálních výzev

Metodika zpracování

Metodika zpracování

- základem celé analýzy a následných východisek pro nastavení pozice Svazu měst a obcí ČR bylo **dotazníkové šetření**
 - dotazník vytvořen ve spolupráci MEPCO a Univerzity Karlovy, odsouhlasen Pracovní skupinou pro kohezní politiku Svazu
 - oslovena celá členská základna Svazu
 - návratnost 732 respondentů (měst a obcí)
- následovala **podrobná analýza** (vyhodnocení dotazníkového šetření) prostřednictvím Univerzity Karlovy
 - viz předchozí prezentace prof. Lud'ka Sýkora
- z 1 otázky týkající se míry problémovost MEPCO zpracovalo **stromy problémů**
 - neodhalují příčiny problémů, ale vizualizují vnímání míry problémovosti jednotlivých tematických okruhů a jednotlivých problémů
 - výška umístění problému vyjadřuje jeho míru závažnosti
 - zpracovány pro ČR jako celek a podle velikostních kategorií obcí

Metodika zpracování

- stromy problémů sloužily jako podklad pro nastartování debat v rámci **fokusních skupin**
 - proběhly 3 fokusní skupiny (obce, města, statutární města)
 - účastníci: starostové, příp. pracovníci strategických odborů
 - fokusní skupiny přinesly hlubší vhled do problematiky
- na základě 1 otázky z dotazníků (míra významnosti faktorů rozvoje) se MEPCO pokusilo identifikovat **vazby mezi identifikovanými problémy a těmito „globálními tématy“**
 - hledány 2 typy vazeb: „Z“ = (vy)řešení identifikovaného problému je zdrojem k využití globálního tématu; „N“ = aktivní práce s globálním tématem je nástrojem k řešení identifikovaného problému
 - v tuto chvíli se jedná o expertní odhad vazeb, který bude podroben další diskusi
 - bude záměrem tyto vazby také identifikovat směrem k evropským prioritám

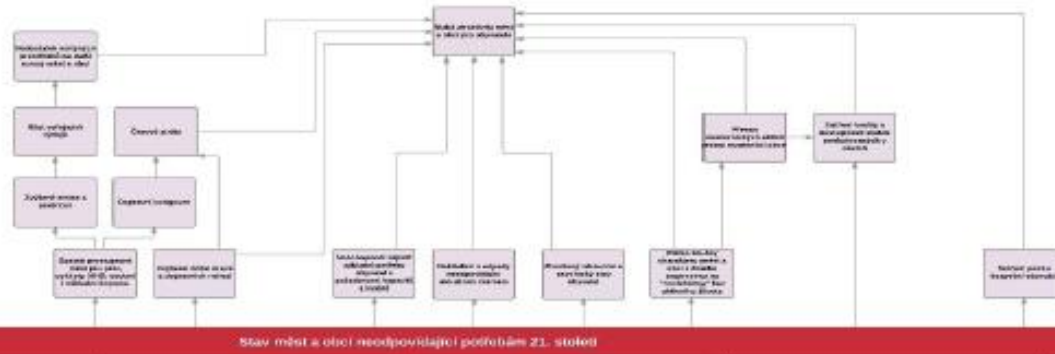
Shrnutí problémů měst a obcí

Shrnutí problémů měst a obcí ČR

- vychází primárně z otázky z dotazníku zaměřené na **hodnocení míry problémovosti jednotlivých oblastí života**
- zpracované Univerzitou Karlovou do grafů za celou ČR a jednotlivé velikostní kategorie obcí
- Mepcem vizualizované ve stromech problémů
- prodiskutované ve fokusních skupinách

Stromy problémů

Strom problémů souhrnný za ČR

Stav měst a obcí neodpovídající potřebám 21. století

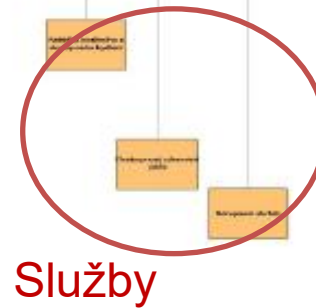

Doprava

Infrastruktura
a fyzické
prostředí

Ekonomický
potenciál

Služby

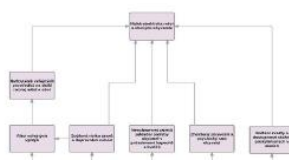

Sociální
prostředí

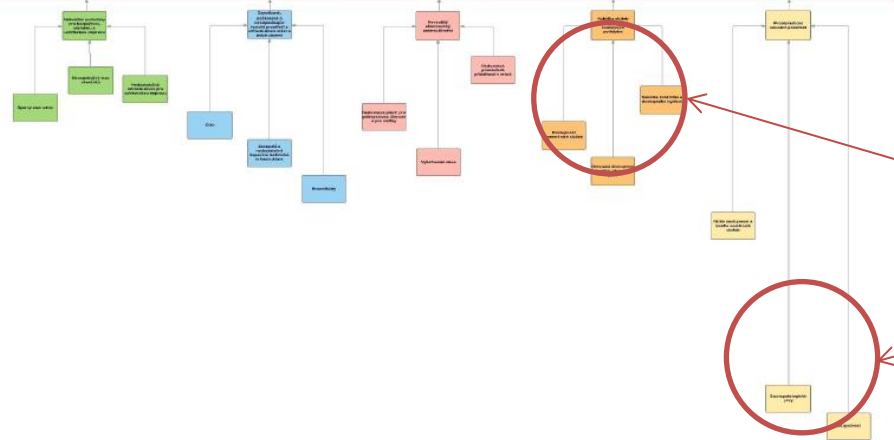
Stromy problémů

Ukázka rozdílů mezi velikostními kategoriemi

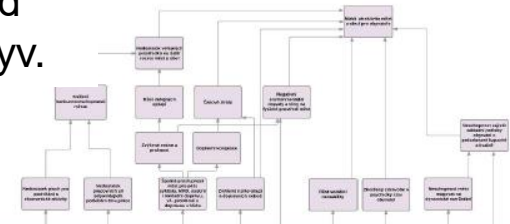
obce do 500 obyv.

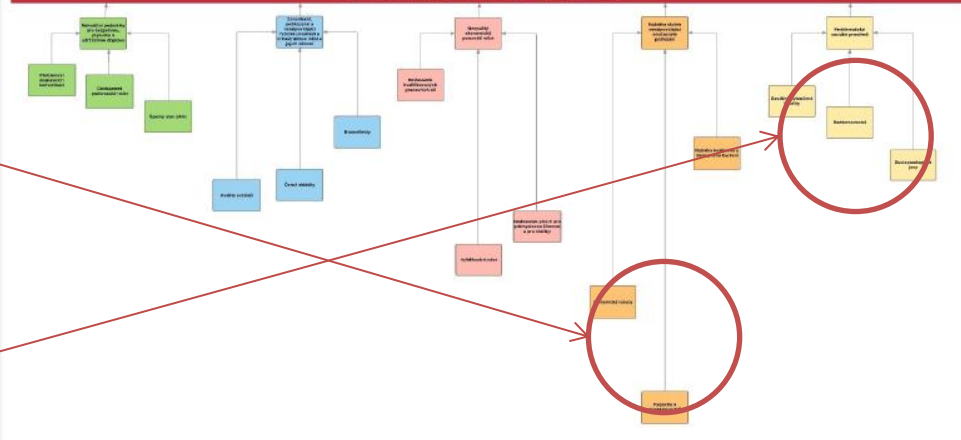
Stav obcí do 500 obyvatel neodpovídající potřebám ZL, st. 0066

města nad 50 tis. obyv.

Stav měst s více než 50 tis. obyvatel neodpovídající potřebám ZL, st. 0066

Shrnutí problémů měst a obcí ČR

1. DOPRAVA

- nekvalitní podmínky pro bezpečnou, plynulou a udržitelnou dopravu = nejproblémovější oblast
- menší obce: chodníky, silnice, cyklodoprava
- větší města: parkování, dopravní přetíženost
- všichni: nekoncepční přístup, nízká koordinace subjektů realizujících dopravní stavby
- nutno volit inovativní přístupy
- vedle infrastruktury se zaměřit na lepší organizaci dopravy

Shrnutí problémů měst a obcí ČR

2. FYZICKÉ PROSTŘEDÍ A INFRASTRUKTURA MĚST A OBCÍ A JEJICH ZÁZEMÍ

- zanedbané, poškozené a neodpovídající fyzické prostředí a infrastruktura měst, obcí a jejich zázemí = druhá největší míra problémovosti
- menší obce: technická infrastruktura (neekonomická životaschopnost provozu)
- větší města: environmentální témata (ovzduší, hluk)
- všichni: brownfieldy (vlastnická struktura, způsob využití)
- promítá se zde také otázka snižování energetické náročnosti provozu měst s vlivem jak na environmentální, tak ekonomická témata

Shrnutí problémů měst a obcí ČR

3. NEVYUŽITÝ EKONOMICKÝ POTENCIÁL MĚST A OBCÍ

- nemožnost plného využití potenciálu měst a obcí k jejich ekonomickému rozvoji = třetí pořadí problémovosti
- všechny obce a města: nesoulad nabídky a poptávky na trhu práce (neexistence plného duálního vzdělávání) a nedostatek ploch pro průmyslovou činnost a pro služby; nutno podporovat vzdělávání v ICT
- větší města: více se věnovat podpoře vědy, výzkumu a inovací (podpůrná role měst: síťování)

Shrnutí problémů měst a obcí ČR

4. SOCIÁLNÍ PROSTŘEDÍ MĚST A OBCÍ

- problematické sociální prostředí = problém narůstající úměrně s růstem velikosti obcí
- menší obce: nízká dostupnost sociálních služeb, bezpečnost, výskyt sociálně patologických jevů
- větší města: sociálně patologické jevy, bezdomovectví, sociálně vyloučené lokality
- všichni: fenomén stárnutí
- řešení sociálních problémů by pomohla decentralizace moci (v oblasti sociálních dávek)

Shrnutí problémů měst a obcí ČR

5. NEDOSTATEČNÉ SLUŽBY V OBCÍCH

- problém nedostatečné nabídky služeb v obci roste s klesající populační velikostí obcí
- menší obce: zachování základních služeb = otázka přežití obce, pomohlo by snižování administrativní zátěže drobných živnostníků
- všichni: dostupnost bydlení (souvisí s vylidňováním center měst) a špatná dostupnost kvalitní zdravotní péče (za současného nastavení systému plateb selhávají i motivační nástroje obcí)

Shrnutí problémů měst a obcí ČR

6. SYSTÉMOVÉ POŽADAVKY

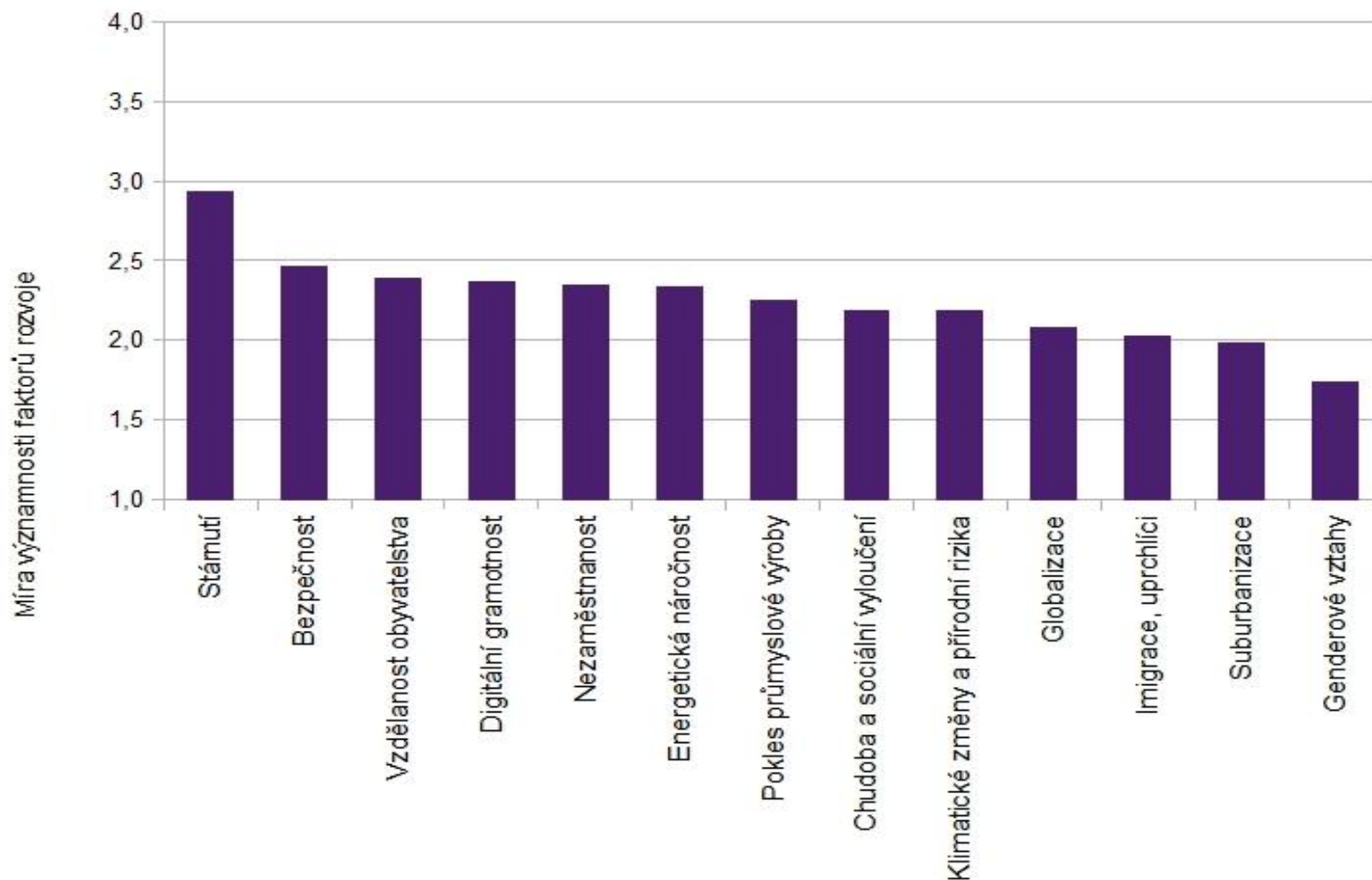
- na rozvoj municipalit pohlížet budoucí optikou (současné problémy nebudou aktuální) – udržitelnost města
- výrazně zvýšit flexibilitu veřejné správy, vč. nastavení dotací (neodpovídá vysoké dynamice změn ve společnosti)
- nefunguje koncepční přístup k řešení problémů (chybí koordinace subjektů)
- roste administrativní zátěž obcí a dalších subjektů

Relevance globálních výzev

Shrnutí problémů měst a obcí ČR

- vychází primárně z otázky z dotazníku zaměřené na **hodnocení faktorů rozvoje**
- zpracované Univerzitou Karlovou do grafů za celou ČR a jednotlivé velikostní kategorie obcí
- Mepcem hledány vazby mezi identifikovanými problémy měst a obcí (s vyšší mírou problémovosti) a všemi předdefinovanými faktory rozvoje (bez ohledu na velikostní kategorie)
- bude vyžadovat další diskusi

Relevance globálních výzev

SÝKORA, L., PROCHÁZKOVÁ, A., IGNATYEVA, E., KEBZA, M. (2017): Analýza potřeb měst a obcí ČR: vyhodnocení dotazníkového šetření. Výzkumná zpráva. Praha: Univerzita Karlova, Přírodovědecká fakulta, katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, Centrum pro výzkum měst a regionů, str. 189

Relevance globálních výzev

- Míra významnosti faktoru (úroveň ČR)
 - **1. Stárnutí**
 - **2. Bezpečnost**
 - 3. Vzdělanost obyvatelstva
 - 4. Digitální gramotnost
 - 5. Nezaměstnanost
 - 6. Energetická náročnost
 - 7. Pokles průmyslové výroby
 - 8. Chudoba a sociální vyloučení
 - 9. Klimatické změny a přírodní rizika
 - 10. Globalizace
 - 11. Integrace a migrace
 - 12. Suburbanizace
 - 13. Genderové vztahy

Relevance globálních výzev

- Míra významnosti faktoru (velikostní kategorie)
 - **1. Stárnutí** – všude
 - největší města: vzdělanost, digitální gramotnost, bezpečnost
 - města 20-50 tis.: pokles průmyslové výroby, bezpečnost, vzdělanost, chudoba a sociální vyloučení, nezaměstnanost
 - města 10-20 tis.: vzdělanost, bezpečnost, chudoba a sociální vyloučení, digitální gramotnost, pokles průmyslové výroby
 - města 3-10 tis.: navíc energetická náročnost
 - obce a města 1-3 tis.: bezpečnost, vzdělanost, digitální gramotnost, pokles průmyslové výroby, energetická náročnost, klimatické změny, nezaměstnanost, chudoba a sociální vyloučení
 - obce 500-1000: bezpečnost, digitální gramotnost, nezaměstnanost, vzdělanost
 - obce do 500 obyv.: nezaměstnanost, energetická náročnost, digitální gramotnost, vzdělanost, bezpečnost

Relevance globálních výzev

DOPRAVA		Faktor rozvoje jako NÁSTROJ řešení problému												Celkem
		Stárnutí	Bezpečnost	Vzdělanost	Digitální gramotnost	Nezaměstnanost	Energetická náročnost	Pokles průmyslové výroby	Chudoba a sociální vyloučení	Klimatické změny	Globalizace	Migrace, cizinci	Suburbanizace	
Problém, jenž řešení je ZDROJEM využití faktoru	Stav silnic	Z	Z			Z	Z	Z	Z	Z	Z		Z N	9Z 1N
	Stav chodníků	Z	Z				Z	Z N	Z	Z N				6Z 2N
	Cyklodoprava		Z N			Z	Z	Z N		Z N			Z	6Z 3N
	Parkování	Z	Z		N	Z	Z	Z N	N	Z			Z N	7Z 4N
	Dopravní přetíženost	Z	Z		N	Z	Z	Z N	N	Z N			Z N	7Z 5N
Celkem		4Z 0N	5Z 1N	0Z 0N	0Z 2N	4Z 0N	5Z 0N	5Z 4N	2Z 2N	5Z 3N	1Z 0N	0Z 0N	4Z 3N	0Z 0N

Relevance globálních výzev

- Řešení **dopravních** problémů jako zdroj využití faktorů rozvoje
 - zvýšení **kvality sítě silnic**, snížení **dopravní přetíženosti** měst a vyřešení problémů s **parkováním**:
 - přispěje k lepšímu zajištění dostupnosti služeb pro seniory
 - zvýší bezpečnost dopravy
 - zajistí lepší dostupnost do práce
 - může být zdrojem snížení energetické náročnosti
 - přispěje k lepší obslužnosti provozů (vč. průmyslových areálů)
 - sníží segregaci periferních oblastí
 - sníží negativní dopady na životní prostředí
 - zvýší konkurenceschopnost sídel v globální ekonomice
 - přispěje k zajištění dostupnosti sídel vzhledem k suburbanizačním procesům

Relevance globálních výzev

- Faktory rozvoje jako nástroje pro řešení **dopravních** problémů
 - „nejvlivnějším“ faktorem rozvoje pro řešení dopravních problémů je **změna struktury hospodaření** (jako důsledek poklesu průmyslové výroby)
 - ta s sebou přináší možnosti jiné orientace ekonomiky (např. založené na službách), která přináší nové dopravní chování
 - významný vliv (pozitivní i negativní) má **suburbanizace** a technická opatření vyvolaná potřebou reakcí na **klimatické změny**

Relevance globálních výzev

NEVYUŽITÝ EKONOMICKÝ POTENCIÁL MĚST		Faktor rozvoje jako NÁSTROJ řešení problému													Celkem
		Stárnutí	Bezpečnost	Vzdělanost	Digitální gramotnost	Nezaměstnanost	Energetická náročnost	Pokles průmyslové výroby	Chudoba a sociální vyloučení	Klimatické změny	Globalizace	Migrace, cizinci	Suburbanizace	Gender	
Problém, jehož řešení je ZDROJEM využití faktorů rozvoje	Nedostatek pracovních příležitostí	Z	Z	N	N	Z N		Z N	Z		N	Z N	Z N	Z N	8Z 8N
	Vylidňování měst a obcí	Z	Z N	Z N	N	N	N	Z N	Z N	N		N	Z N		6Z 10N
	Nevyužitý potenciál CR		N	N	Z N	Z N	N	Z N	Z N	N	Z N	N	N	Z N	6Z 12N
	Nedostatek ploch pro podnikání		Z			Z	N	Z N	Z N		Z N	Z	Z N		7Z 5N
	Nedostatek kvalifik. pracovníků	N		N	N	Z		Z N	Z N		Z	Z N	N	Z N	6Z 8N
	Možnosti čzv	Z	Z	Z N	Z N	Z N		Z N	Z N		Z N	Z N		Z N	10Z 8N
Celkem		3Z 1N	4Z 2N	2Z 5N	2Z 5N	5Z 4N	0Z 3N	6Z 6N	6Z 5N	0Z 2N	4Z 5N	3Z 6N	3Z 5N	4Z 4N	

Relevance globálních výzev

- Řešení **ekonomických** problémů jako zdroj využití faktorů rozvoje
 - rozvoj možností **celoživotního učení** přispěje k nejvíc faktorům rozvoje:
 - aktivní stárnutí
 - bezpečnost (např. v oblasti finanční gramotnosti)
 - rozvoji vzdělanosti (vč. digitální gramotnosti)
 - lepší uplatnění na trhu práce
 - lepší konkurenceschopnost v globální ekonomice
 - snížení rizika sociálního vyloučení a chudoby
 - má přesah také do genderových témat a integrace cizinců

Relevance globálních výzev

- Faktory rozvoje jako nástroje pro řešení ekonomických problémů
 - „nejvlivnějším“ faktorem rozvoje pro řešení dopravních problémů je **integrace cizinců a pokles průmyslové výroby** – oba fenomény mohou přispět k řešení identifikovaných problémů:
 - nedostatek odborných pracovních sil
 - nedostatek pracovních míst
 - vylidňování měst a obcí
 - nedostatečně využitý potenciál cestovního ruchu
 - následujícími faktory jsou **rozvoj vzdělanosti, vč. digitální gramotnosti**:
 - lepší využití potenciálu cestovního ruchu
 - zajištění dostatečně kvalifikovaných pracovníků
 - vylidňování měst

Relevance globálních výzev

NEODPOVÍDAJÍCÍ YZICKÉ PROSTŘEDÍ A INFRASTRUKTURA		Faktor rozvoje jako NÁSTROJ řešení problému													Celkem
		Stárnutí	Bezpečnost	Vzdělanost	Digitální gramotnost	Nezaměstnanost	Energetická náročnost	Pokles průmyslové výroby	Chudoba a sociální vyloučení	Klimatické změny	Globalizace	Migrace, cizinci	Suburbanizace	Gender	
Problém, jenž řešíme je ZDROJEM využití faktorů rozvoje	Nedostatečná technická infrastruktura		Z			Z	Z N	Z N	Z	Z N			Z N		7Z 4N
	Nedořešené nakládání s odpady		Z				Z N	N		Z			Z N		4Z 3N
	Hluk	Z	Z					N					Z N		3Z 2N
	ČOV		Z					N		Z N			Z N		3Z 3N
	Brownfieldy	Z	Z N			Z		Z N	Z		Z N		Z N		7Z 4N
	Povodně		Z N		N			Z		N			Z		3Z 3N
	Nedostatečná bezbariérovost	Z	Z N		N	N		Z N	Z			Z	Z	Z N	7Z 5N
	Černé skládky		Z					Z N	N	N					2Z 3N
	Kvalita ovzduší		Z	N				N	N	N	Z			N	2Z 5N
Celkem	3Z 0Z	9Z 3N	0Z 1N	0Z 2N	2Z 1N	3Z 4N	3Z 8N	3Z 2N	3Z 3N	1Z 1N	1Z 0N	7Z 6N	1Z 1N		

Relevance globálních výzev

- Řešení **infrastrukturních** problémů jako zdroj využití faktorů rozvoje
 - **zlepšení technické infrastruktury a zvýšení bezbariérovosti:**
 - vyšší kvalita života seniorů
 - pozitivní dopady na bezpečnost v nejširším pojetí (energetická bezpečnost, bezpečnost zajištění zdrojů, kriminalita apod.)
 - rozvoj podnikání a zaměstnanosti, a tudíž i zamezování sociálního vyloučení a chudoby
 - mohlo by snižovat suburbanizační tendence
 - pozitivní vliv na životní prostředí

Relevance globálních výzev

- Faktory rozvoje jako nástroje pro řešení **infrastrukturních problémů**
 - **pokles průmyslové výroby** má vliv na řešení nejvíce identifikovaných problémů:
 - tuto výzvy využít k přenastavení (kapacitnímu a kvalitativnímu) technické infrastruktury
 - ovlivňuje odpadové hospodářství a nároky na čištění odpadních vod
 - vede k nutnosti využití brownfieldů
 - má přesah do všech složek životního prostředí
 - druhý významný faktor: **suburbanizace** – zásadní vliv na vybavenost a fyzické prostředí měst
 - k oběma těmto výzvám je potřeba se ze strany měst a obcí stavět proaktivně, nereagovat pouze na jejich dopady

Relevance globálních výzev

NEDOSTATEČNÁ NABÍDKA SLUŽEB		Faktor rozvoje jako NÁSTROJ řešení problému												Celkem	
		Stárnutí	Bezpečnost	Vzdělanost	Digitální gramotnost	Nezaměstnanost	Energetická náročnost	Pokles průmyslové výroby	Chudoba a sociální vyloučení	Klimatické změny	Globalizace	Migrace, cizinci	Suburbanizace		Gender
Problém, jenž řešení je ZDROJEM využití faktorů rozvoje	Omezená dostupnost zdravotní péče	N	Z		N	Z N		Z	Z			Z	Z N	N	6Z 5N
	Nízká kapacita a dostupnost MŠ					Z			Z N			Z N	Z N	Z N	5Z 4N
	Nízká kvalita vzdělávání	Z	Z	Z N	Z N	Z		Z N	Z N		Z N	Z N	Z	Z N	11Z 7N
	Kvalitní a dostupné bydlení	Z N	Z N			Z N	Z N		Z N	N		Z N	Z N	Z N	8Z 9N
	Dostupnost komerčních služeb	Z			Z N	Z N	Z	Z N	Z N		N	Z N	Z N		8Z 7N
	Možnosti SŠ a VŠ studia			Z N	Z N	Z		N	Z N		Z N	Z N	Z		7Z 6N
	Nedostatek rekreačních ploch	Z	Z				Z	N	N	N			Z		4Z 3N
	Dynamický rozvoj	N	Z			Z	Z	Z N			N	N	Z N		5Z 5N
Celkem	4Z 3N	5Z 1N	2Z 2N	3Z 4N	7Z 3N	4Z 1N	4Z 5N	6Z 6N	0Z 1N	2Z 4N	6Z 6N	8Z 5N	3Z 4N		

Relevance globálních výzev

- Řešení nedostatečné nabídky služeb jako zdroj využití faktorů rozvoje
 - **zvýšení kvality vzdělávání:**
 - dopady na ekonomickou oblast (zaměstnanost, lepší čelení dopadům globalizace, genderová vyváženost)
 - dopady do sociální oblasti (integrace, začleňování cizinců, vyšší kvalita života ve stáří, bezpečnostní dopady)
 - **zajištění kvalitního a dostupného bydlení a dostupnost komerčních služeb:**
 - zbrždění nežádoucích suburbanizačních tendencí
 - důstojné stárnutí
 - zajištění zaměstnanosti v obci
 - kvalita sociálního života v obci

Relevance globálních výzev

- Faktory rozvoje jako nástroje pro řešení problémů spojených s nedostatečnou nabídkou služeb
 - řešení **chudoby, sociálního vyloučení** a s nimi související **integrace cizinců**:
 - řešení nedostatku kvalitních služeb ve městech (zvýšení poptávky a tudíž zvýšení životaschopnosti provozoven, kvalita bydlení, kvalita a dostupnost zdravotní péče)
 - **suburbanizace a pokles průmyslové výroby**:
 - ovlivňují strukturu obyvatelstva, ale také služeb v obci

Relevance globálních výzev

SOCIÁLNÍ PROSTŘEDÍ		Faktor rozvoje jako NÁSTROJ řešení problému												Celkem	
		Stárnutí	Bezpečnost	Vzdělanost	Digitální gramotnost	Nezaměstnanost	Energetická náročnost	Pokles průmyslové výroby	Chudoba a sociální vyloučení	Klimatické změny	Globalizace	Migrace, cizinci	Suburbanizace		Gender
Problém, jehož řešení je ZDROJEM využití faktorů rozvoje	Bezdomovectví	N	Z N	N		N		N	Z N			N		N	2Z 8N
	Začleňování cizinců	Z	Z N	N	N	Z N			Z N			Z N	N	N	5Z 8N
	Bezpečnost	Z N	Z N	N	N	N			Z N			N	Z N	Z N	5Z 9N
	Dostupnost kvalitních soc. služeb	Z N	Z N	Z N		Z		Z	Z N			Z N	N	Z N	8Z 7N
	Sociálně patologické jevy	Z	Z N	Z N	N	Z N		N	Z N		N	N	Z	Z N	7Z 9N
	Sociálně vyloučené lokality		Z N	Z N	N	Z N	Z	N	Z N			Z N	Z		7Z 7N
Celkem		4Z 3N	6Z 6N	3Z 6N	0Z 4N	4Z 5N	1Z 0N	1Z 3N	6Z 6N	0Z 0N	0Z 1N	3Z 6N	3Z 3N	3Z 5N	

Relevance globálních výzev

- Řešení nekvalitního sociálního prostředí jako zdroj využití faktorů rozvoje
 - zajištění dostupnosti a vysoké kvality **sociálních služeb, snižování sociopatologických jevů a snižování lidnatosti sociálně vyloučených lokalit:**
 - řešení problematiky stárnutí
 - růst vzdělanostní úrovně
 - růst zaměstnanosti
 - snížení chudoby a sociálního vyloučení
 - bezpečnost (i s ohledem na integraci cizinců a genderovou rovnost)

Relevance globálních výzev

- Faktory rozvoje jako nástroje pro řešení nekvalitního sociálního prostředí
 - bezpečnost, vzdělanost, boj proti chudobě a sociálnímu vyloučení, integrace cizinců:
 - vliv na sociálně patologické jevy
 - existence sociálně vyloučených lokalit
 - bezdomovectví
 - dostupnost služeb
 - aktivity na podporu **genderové rovnosti a snižování nezaměstnanosti**

Děkuji za pozornost

Tomáš Sýkora
MEPCO, s. r. o.